



## NYHETSBRÄV DECEMBER 2021

Våren var intensiv med distanskursen Hållbar utveckling med studenter från Nukus State University. Kursen var väldigt lyckad. Studenterna fick helt nya utmaningar och tekniken höll. Läs även Bo Liberts dagsfärska rapport om hur torka och covid drabbar regionen.

Hoppas ni vill bli medlem i Aralsjösällskapet eller stödja med en peng. Nu ligger hemsidan nere eftersom vi inte kan betala för server och web-hyra. Hemsidan är ett måste för där finns bland annat kurslitteratur som behövs för nya studenter vid uzbekiska universitet.

Miss inte att uppge namn och mailadress när ni betalar medlemsavgiften om 200 kr till postgiro 354165-3 så ni kan följa vardag och utveckling i Aralsjöregionen.

Gitte Jutvik Guterstam, redaktör  
[gjutvik19@gmail.com](mailto:gjutvik19@gmail.com)

### *Demokrati och vatten*

### *Aralsjösällskapet vill påverka och sprida information*

#### **NY KURS OM HÅLLBAR UTVECKLING I UZBEKISTAN**

Sedan projektet Uzwater har Aralsjösällskapet. SASS god kontakt med lärare på 8 uzbekiska universitet. I våras, våren 2021, genomfördes för Karakalpak State University i Nukus, det universitet som ligger närmast Aralsjön, en kurs på masternivå om Hållbar utveckling med flera i SASS styrelsen som lärare. Kursen, som var online med zoom, bestod av 15 lektionstillfällen, varje onsdag under hela våren, med föreläsningar, diskussioner med studenter och studentseminarier. SASS ordnade en hemsida för kursen där all litteratur, alla föreläsningar kunde studeras. Vi vågar säga att det blev en framgång och särskilt studenterna var entusiastiska för tillfällen att lära sig nytt och inte minst få göra presentationer på engelska.

Nu förbereder vi att göra om kursen för våren 2022. Alla 8 universitetspartners har inbjudits att delta och 6 av dem har tackat ja. Denna gång kommer flera av våra kontakter i Uzbekistan komma in som föreläsare och inte minst hoppas vi på föreläsningar där såväl en uzbekisk lärare som SASS:are bidrar.

Fokus för kursen är resurshantering med en förståelse för att alla resurser är ändliga och måste användas inom deras förmåga att förnya och inom planetens gränser. De resurser som behandlas kommer att omfatta energi, fysiska material, vatten och ekosystem.

Den hållbara förvaltningen av vatten kommer att utvecklas mer i detalj. Bland konsekvenserna av resursförvaltning kommer den att behandla



klimatförändringar, biologisk mångfald, miljöskydd och global hälsa samt samhällenas ekonomi, människors livsstil och hälsa.

*Lars Rydén, lars.ryden@csduppsala.uu.se*

*Rustam Eshnijazov demonstrerar den utrustning för vattenanalys som installerades vid Karakalpak State University i samband med Uzwater projektet som SASS arbetade med 2012-2015. I projektet tillkom också ett studiecentrum och utrustning för distansutbildning som nu används i kursen. Samarbetet fortsätter med Rustam som nyckelperson för kommande kurs.*

## **TORKA OCH COVID I CENTRALASIEN**

Åren 2020–2021 har i Centralasien inte bara präglats av covid men också av torka. Nedan följer några intryck från en resa till Tashkent som Bo Libert gjorde i november 2021.

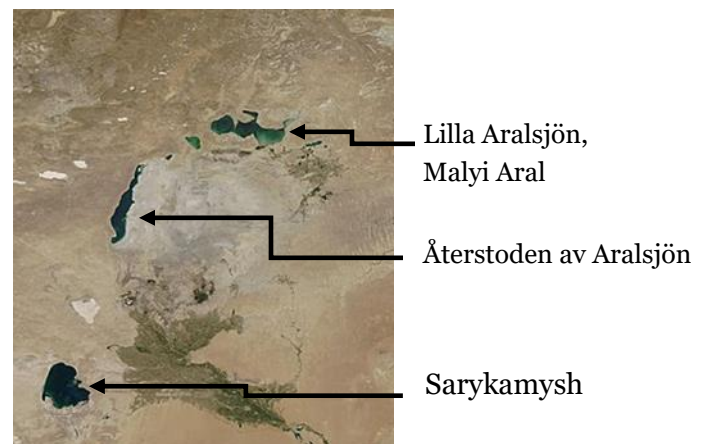
Torkan och höga temperaturer under 2020 och 2021 har drabbat jordbruket hårt – såväl skördarna som husdjuren. Under 2021 uppmättes en rekordtemperatur på 42.6 grader C i Tashkent och 45 grader i Dushanbe och Ashgabad (huvudstäderna i Uzbekistan, Tadzjikistan och Turkmenistan). Vattenflödet i Amu Darya och Syr Darya har varit mycket lägre än normalt.

Energiförsörjningen har också problem. Visserligen har samarbetet underlättats genom att länderna uppströms (Kirgizistan och Tadzjikistan) gick med på att byta sommarenergi från vattenkraft mot el-leveranser på vintern från framförallt Kazakstan och Uzbekistan. På så sätt har användningen av vatten varit tillgängligt för bevattning och samtidigt kunna generera viktig vattenkraft. Trots detta är det en stor risk att Kirgizistan kommer att ha brist på energi i vinter.

Det är positivt att Kazakstan and Uzbekistan verkar fokusera på att öka effektiviteten av bevattning.

Denna utveckling ställs på sin spets och är särskilt viktig under torra år.

Torkan har medfört att vattennivån i Aralsjön minskat ytterligare. I augusti 2021 hade den kvarvarande vattenfyllda delen i öster torkat ut (se foto). Den så kallade Lilla Aralsjön (Malyi Aral) i nordost som bildats av att man dämt upp tillflödet från Syr Darya har också minskat i omfattning. På fotot kan man också se Sarykamysj i sydväst. Detta är en sjö som uppkommit genom att dräneringsvatten från Amu Daryas bevattningssystem har runnit samman.



I Glasgow gjorde länderna under COP26 ett gemensamt uttalande som betonar regionens extrema sårbarhet för klimatförändringar, vilket

leder till ökade temperaturer och perioder av torka, minskad tillgång till vatten och smältning av glaciärer. Uttalandet betonar behovet av internationellt samarbete för att hantera klimatförändringarna.

Såväl Uzbekistan som Kazakstan arbetar med att plantera Aralsjöns torra botten med träd och buskar för att minska de sandstormar som är ett betydande problem också på stora avstånd därifrån. Det är en utmaning att se till att frön som sås och plantor som planteras överlever den tuffa miljön i det torra klimatet.

Uzbekistan gör just nu ytterligare en skogsplanteringsinsats i stora delar av landet. Under en 40-dagarsperiod i november-december kommer 200 miljoner träd att planteras. Detta är tänkt att vara en årlig insats.

Covid-pandemin har drabbat Uzbekistan hårt och de officiella siffrorna för antalet dödsfall och sjukdomar är förmodligen inte helt korrekta. Landet har rapporterat om cirka 1 500 dödsfall, vilket är 10 gånger färre än Sverige.

Detta i ett land vars befolkning är mer än tre gånger större. I stort sett alla som jag pratade med hade haft covid och kunde berätta om många dödsfall i deras närmaste omgivning. Det är troligt att situationen är liknande i andra länder i Centralasien. Utbredningen av sjukdomen verkar vara konsekvent underrapporterad.

## FLAGGORNAS FÄRGER

Vad symboliserar färgerna i Uzbekistan, till vänster och delstaten Karakalkapstans flaggor? Här kommer de rätt självklara svaren!



Blått: Himmel och vatten, framgång och ära.  
Vitt: Fred, renhet, moral.  
Gult: Öken.  
Grönt: Naturen, tillit  
De röda linjerna symboliserar livskrafterna inom oss alla.



Covid-perioden har varit mycket negativ för ekonomin, detta i synnerhet för Kirgizistan. Statistik för 2021 hittills indikerar en stark återhämtning med tillväxtsiffror på upp till 6 % i Uzbekistan.

De centralasiatiska staternas syn på talibanernas övertagande av Afghanistan skiljer sig åt. Tadzjikistan har en ganska tuff inställning till den nya regeringen i Afghanistan medan de andra länderna är mera diplomatiska. Det är intressant att handeln mellan Afghanistan och Tadzjikistan har ökat markant trots den politiska spänningen.

På ytan är relationerna mellan länderna i regionen goda och så sent som i augusti träffades regionens presidenter i Turkmenistan för att uttrycka sitt ömsesidiga förtroende och förståelse. På lägre politiska nivåer finns det dock en mängd frågor där länderna inte är överens. Till exempel är relationen mellan Kirgizistan och Tadzjikistan inte bra, delvis på grund av vattenkonflikter men främst för att länderna inte kommit överens om gränsdragningen. I maj i år hade länderna till och med en kort, väpnad konflikt.

*Bo Libert, bocarl.libert@gmail.com*

## HUR ÄR LÄGET, YUSUP?

Här en hälsning från internationella vattenarbetaren och miljöaktivisten Yusup Kamalov från Nukus som idag guidar besökare i Aralsjöns spår. Yusups pappa var som medlem i Sovjetiska vetenskapsakademin med att kämpa mot Stalins galna plan att vända floder för att bevattna odlingar i Centralasien.



“Trots pandemin har turismen ökat i Uzbekistans delstat Karakalpakstan under andra halvan av 2021. Speciellt har många turister från Polen besökt den kvarvarande delen av Aralsjön i väst. Antalet turister från Ryssland, Ukraina och Belarus har också ökat. Jag är glad över att även uzbekerna själva börjat intressera sig för Aralsjön. I år har ambassadörer från Storbritannien och USA besökt den kvarvarande delen av sjön. Om än på avstånd lyckas turister se Karakalpakstans vilda natur, smaka kamelmjök och uppleva hur oändlig Ustyurt, ökenplatån västerut mot Kaspiska havet är.”

## SE OCH LÄS OM KAVIARDIPLOMATIN

Se SVTs franska dokumentärserie *Azerbajdzjan och kaviardiplomatin* i två delar. Historien om hur auktoritära regimer tvättar bort bilden av maktmissbruk, förtryck och politiska fångar.

[Läs](#) även artikeln från TT-AFP från 2018.



